

kisvárdai lapok

XVI. évfolyam 3. szám – 2014. június 24., kedd

Vörös

Ilja próféta

Tartalom

2. old.: Szakmai beszélgetés
3. old.: Interjú Brestyánszki Boros Rozáliával
4. old.: *Vörös*, Katona József Színház és a Szabadkai Népszínház Magyar Társulata (kritika)
5. old.: *Szeretik a banánt, elvtársak?*, Marosvásárhelyi Yorick Stúdió (kritika)
6. old.: *Ilja próféta*, Vajdasági Tanyaszínház (kritika)
7. old.: Könyvismertető; Marosvásárhelyi végzős bábszínészek
8. old.: Nézőtér

**Magyar
színházak
XXVI. kisvárdai
fesztiválja**

"A próféta háremet tart, az ördögnek nézett zsidó árus motorja ténylegesen lerobban, a nő többszörös megalázása a teherautó takarásában zajlik. Az ivászat, tivornya és sötétben tapogatózás az életet nyújtó aratás helyett minduntalan elbizonytalanítanak, hogy meddig lehet újrapróbálni, újrajátszani a Bibliából jól ismert szenvedéstörténetet. "

Műfajok és stílusok

A kiszáradai másnapoknak legalább két jelentése ismert: jelöli egyrészt az amolyan Kosztolányi-féle hajnali részegség utórezgéseit, másrészt egyértelműen utal a szakmai beszélgetések megkerülhetetlenségére is. Rossz szöveccel élve, mindkettő kritikus dolog.

Mit tud kezdeni Székely Csaba egy antik görög szöveggel? Azt hiszem, Kocsis Pál kérdésén keresztül tudtuk a leghelyesebben problematizálni a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház Tompa Miklós Társulata által bemutatott *Alkésztisz* című előadást. A POSZT zsűrijének különdíját elnyert előadás ugyanis egy Euripidész nyomán készült átirat, mely legalább annyira kötődik az ógörög hagyományhoz, mint amennyire el is távolodik attól.

Dömötör Adrienn elmondta: Székely Csaba hűtlenül hűséges a szövegelőzményhez, „sokat meghagy az eredeti mítoszból, de mindezt kortárs ironikus prózába fordítja át”. Kocsis Pál éppen erre a játékosságra, a szöveg humorára és a belőle konstituálódó groteszkre hívta fel a figyelmet (Stuber Andrea alternatív címejénlata: *Drágám, add az életed!*), amelyet meglátásában a színészi játék indokolatlanul mozdított el a komikum irányába.

A halálból való visszatérés jelenetei kapcsán felmerülő kérdésekre a rendező, Sorin Militaru válaszolt: számára a dráma izgalma a megíratlan részek feltárásában rejlik. A próbafolyamatok során arra jött rá, hogy *Alkésztisz* legnagyobb tragédiája éppen a saját élete. A beszélgetők kiemelték a címszereplőt rendkívüli érzékenységgel alakító Tompa Klára, a már-már váteszi vakot alakító László Csaba, Bányai Kelemen Barna, valamint Sebestyén Aba játékát.

Néhány kemény felvetés viszont megválaszolatlan maradt: milyen műfaji olvasat alakította a rendezői koncepciót (tudniillik az eredeti szöveg a tragédia és a szatírtétel határán mozog) és mennyiben befolyásolták az előadást olyan előképek, mint Castellucci *Purgatóriuma*.

A szakmai beszélgetés második részén nem szaporítottuk a szót és nem kezdtünk bele az előadás felesleges lábjegyzetelésébe, csupán azért, mert benyomásainkat gyakorlatilag úgy is lehetne summázni, hogy *A patkányok* című előadás az újvidéki „bőlelkű” csapat jutalomjátékának bizonyult. Az Alföldi Róbert által rendezett Hauptmann-darab ugyanis nem csupán túllépte a szöveg csapdáit, hanem az általa színre vitt emberi esettanulmányokban lehetőséget adott a színészeknek, hogy egyéni teljesítményükön túl felhívják a figyelmet az Újvidéki Színház erős társulati munkájára. „Senki sem volt felesleges a színpadon” – állapította meg Kocsis Pál, kiemelve azt, hogy a színészek egytől-egyig remek munkát végeztek szerepük megalkotásában.

A jól használt társulat mellett a jól használt színházi eszközök jellemezték az előadást. Az elemeltség hatásmechanizmusaival játszó smink konzekvens használata mellett az önreflexív mondatok („Szünet.”; „Sötét.”) is megtalálták a helyüket az előadás egészében, sőt, a díszlet is kifejező maradt, annak ellenére is, hogy a kiszáradai tér valamelyest torzított annak arányain.

A beszélgetőpartnerek az előadás sikerességét egybehangzóan az erős húzásoknak, a feszes szöveg keretének tulajdonították. „Szenvedélyes és szikár” – jellemezte Szűcs Katalin Ágnes Gyarmati Kata dramaturgiai munkáját, ugyanakkor hangot adott annak a dilemmájának is: mennyire tudunk vajon részei lenni az „elpatkányosodásnak”.

Az előadás végeredményben ugyanakkor egy nagyon szerencsés találkozás gyümölcse, melynek szövegén „nem bukik ki semmiféle mesterkéeltség” – hangzott el az egybehangzó vélemény.

Egymásra mutogatunk

Interjú Brestyánszki Boros Rozáliával, a Vörös című előadás író-dramaturgjával

Te jegyzed az előadás szövegekönyvét, amelyet egyfajta dokumentarista színháznak is lehetne nevezni. Bizonyára sok kutatás előzte meg a megszületését, hogy kezdődött ez a történet, ki volt az ötletgazda?

Az előadás ötlete Máté Gábor nevéhez kötődik. Hívtuk Szabadvára dolgozni, és ennek apropóján kezdett el gondolkodni, hogy mi volna az, ami igazán érdekelné. Kitalálta a témát, aztán Mezei Zolival, az akkori társulatvezetővel megkerestek, és arra kértek, hogy foglalkozzak vele. Vallom, erről a témáról felületes ismereteim voltak, bár tudtam 1944-ről, tudtam, hogy mi történt, de nem mélyültem el azelőtt ebben a történetben. Ekkortájt még az sem alakult ki bennünk, hogy ez hogy nézzen ki: dokumentarista legyen vagy meséljen el egy történetet? De szó esett arról is, hogy válasszunk ki egy regényt és azt adaptáljuk. Aztán elkezdtem a kutatómunkát, ennek eredményeként összegyűlt egy elég szép mennyiségű dokumentumanyag adatközlők vallomásaiból, regényekből, különböző hírchívumokból.

Brestyánszki Boros Rozália

És akkor nekiültél és megírtad a kutatómunkán alapuló, saját magadon átszűrt szövegekönyvet?

Találkoztam Gáborral, aki adott néhány támpontot. Elmesélte például azt a képet, ami benne élt, hogy az előadás elején a földből kelnek ki a szereplők. Számomra fontos, inspiratív, ha egy rendező elmond egy képet, amit lát, és aköré tudok építeni. Elmondta azt is, hogy nem a feltétlenül ragaszkodna egy lineáris történehez, és biztosak voltunk abban is, hogy nem a politikai indokokat akarjuk keresni, nem az agressziót, hogy nem szándékunk semmiféle tetemrehívás. Aztán utamra bocsátott, és én elvonultam két hónapra. A rendelkezésemre álló adatmennyiséget tematikailag csoportosítottam, a hasonló témájú anyagokat, a hasonló típusú karaktereket, figurákat, a különböző dokumentumokban fellelhető anyagokat és az idézeteket különböző kritériumok szerint csoportosítottam. Több munkalapos Excel dokumentumban dolgoztam, sokféle színnel, vagy szövegekkiemeléssel. Még mindig nem létezett szövegekönyv, de elküldtem Gábornak. Mondtam neki, ez most itt van, ilyen, én tudom ennek a rendszerét. Attól tartottam, hogy őt ez megijeszti. Neki azonban nagyon tetszett. Ezt követően kezdtem el ezekkel sakkozni, egymás mögé, vagy elé rakni szövegeket, próbáltam megtalálni azokat a jeleneteket, amelyek színházi értelemben is használhatók. Mondatról mondatra ollóztam össze a szövegekönyvet, ami körülbelül háromszor hosszabb volt, mint most, aztán hozzáfogtam a hűzáshoz. Elkészült végül egy változat, ami folyamatosan, próbáról próbára alakult.

Miért döntöttetek úgy, hogy nem fordítjátok a szerb nyelvű szövegeket?

Szándékos volt, hiszen azok az emberek, akik ott éltek és kiszolgáltatottjai voltak ennek a rendszernek és ideológiának, ők sem értették, hogy mi a fenét kérdeznek tőlük, tehát ugyanolyan kiszolgáltatottak voltak, mint a néző, aki nem érti. És akkor Pikó, a cigányfiú vagy lefordítja, vagy nem fordítja, vagy pontosan fordítja, vagy ferditve. Szeretném elmondani viszont, hogy az előadásban elhangzó nem magyar szövegek nem csak szerb nyelvűek, bár a nézőknek annak tűnik. A partizánok nem azonosíthatók a szerbekkel, volt közöttük bosnyák, montenegrói, természetesen volt vajdasági szerb is, mindenféle ember, de volt magyar partizán is, az is megjelenik az előadásban.

Milyenek a reakciók Budapesten és milyenek otthon?

Nem tudok beszélni a budapesti előadásokról, csak a premiért láttam. Elmesélésből tudom, hogy nagyon különbözően reagálnak. De rendkívül fontos, hogy ott szerveznek az előadások után közönségtalálkozókat, ahol történészek beszélgetnek a nézőkkel, hiszen nagyon sokuknak nincs tudomása arról, mi történt annak idején. Szabadkán sajnos eddig még nem szerveztünk ilyet, remélem erre még lesz alkalom. Nagyon érdekes látni azonban, hogy sokan az idősebb korosztályból, akik talán eddig még nem is jártak színházba, azért jönnek erre el, mert érintettek valamilyen szempontból. Többször előfordult, hogy nénik, bácsik megszólaltak az előadás alatt, és mondták: „erre emlékszek”.

Ért-e benneteket olyan vád, hogy egyoldalú szempont szerint mutatjátok meg ezt a történetet?

Igen. Az ezt közvetlenül megelőző, 1941-42-es történésekről számos könyvet írtak, film, és színházi előadás is készült, nem beszélve arról, hogy 1943-ban ezt elismerték, a bűnösöket felkattatták. Ennek a feldolgozása többszörösen megtörtént, ami jó, és természetesen szükséges volt. Nem értem tehát a számonkérést, főként azért sem, mert ebben az előadásban erősen benne van '41-'42 is. Tulajdonképpen ebben az előadásban nem is a magyarokról, nem is a szerbekről, zsidókról, németekről, a cigányokról beszélünk, hanem a kisember kiszolgáltatottságáról. Ezért remélem, hogy ennek van ma is aktualitása, mert itt nem egymásra mutogatunk, hogy ki milyen nemzetiségű, vagy kicsoda. Ha valaki épeszű emberként akar leélni egy méltóságteljes életet – bár lehet, hogy ez bután és naivan hangzik –, azt ma szinte képtelenség megtenni, mert folyamatosan kiszolgáltatottjai vagyunk bizonyos rendszereknek, és nagyon hajszálon múlik, hogy mi is a rendszer katonáivá váljunk, anélkül, hogy észrevennénk.

Kis, éles kavicsok

Vörös – a Katona József Színház és a Szabadkai Népszínház Magyar Tagozatának koprodukciója

A Vörös alap gondolata, hogy lassan mind meghalnak a második világháború szemtanúi és túlélői, és ezért egyre sürgetőbb a vallomásaik és tapasztalataik rögzítése és továbbadása, és egyáltalán, a trauma feldolgozása. A Katona és a Szabadkai Népszínház előadása ennek szellemében szemtanúkat és azok leszármazottait szólítja meg, hogy majd egy előadás erejéig bemutassa történeteiket. Az előadást eszerint tehát egy idős asszony (Szirtes Ági) mesélése indítja és zárja: a jelenből indulunk és ide térünk vissza, de a jelen az egyes jelenetek között is be-beköszön. Az előadás fő szerkesztője ugyanis a szerepből való állandó kilépés: a második világháború történetét egyértelműen a társulatok színészei játsszák el, és ilyen módon a jelenetközi váltások és technikái teendők felvállalt intermezzókká válnak. Az újrajátszás mintha a trauma feldolgozásának és személyessé tételének a módszere volna, amely által elsősorban a játsszók nyernek másképpen nem megszerezhető tudást a dologról, és amely re-prezentáció által a nézők maguk is érintetteké válhatnak. A kérdés csupán az, hogy mi az, amit újrajátszunk, és hogy ezáltal valóban közelebb tudunk-e kerülni a háború megértéséhez.

Az előadás a jugoszláv kommunista partizánok 1944-es bosszúhadjáratait mutatja be, amely során magyarok tömegeket végeztek ki az antifasizmus nevében. Nemcsak a huszadik század első felének, de a második világháborúnak is csak kicsiny szelete az, amelynek értelmezése lehetetlen a körülmények, előzmények és a politikai kontextus ismerete nélkül. Az események feldolgozása látszólag a legkorszerűbb módon történik, a mikrotörténelem-írás értelmében a tanúk személyes történetei által. A Máté Gábor rendezése azonban nem teljesíti maradéktalanul ezt a feladatot: pár jelenetet kivéve hatásos tömegjelenetek

és a háború emblematikus képei alkotják az előadást. Egyrészt lejátszódnak előttünk a háborús borzalmak ismert közhelyei: az éhező foglyok előtt jókedvűen csemegéző ór, a nők megerőszkolása, a kivégzés előtt állókkal való kegyetlenkedések, az örököt nótákkal szórakoztató foglyok, a hullák pakolása és az élő a tömegsírbán, az ima közben föbe lőtt pap és a kivégzőosztagban kiboruló nő. És minthogy a felidézett események mögött etnikai konfliktus húzódik meg, megjelenítődnek a szerb partizánok

Vörös

az előadás csaknem felében szerbül beszélnek a színészek, egy olyan nyelven, amit a néző nem ért, és ami gyakran a jelenetbeli magyarokat játszó szereplők számára is idegen. A sajátos nyelviség által teljességgel elidegenítődik a történet másik oldala. A szerbül hangoskodó katonák ugyanolyan hatást váltanak ki, mint a hollywoodi holokauszt-filmekben németül fenyegetőző náciak, akik az idegen nyelv által egyneműen reprezentálják a gonoszúságot, egyértelműen kijelölik az ellenségképet, és ezáltal elkerülhetetlenül megjelenítik az idegengyűlöletet, amely ellenében egyébiránt az előadás szót emelne. A mikrotörténelem egyrészt tehát nem is olyan mikro, hiszen a háború kanonikus fordulatait hívja elő, másrészt kizárólag a kisebbségi magyar nézőpontot jeleníti meg ahelyett, hogy dialektikusan mutatná be a háború abszurditását, amely megmérgezi az emberi kapcsolatokat.

Ha a történelmi traumákra való reflexió nem volna problematikus, a Vörös igazán hatásos előadás volna, hiszen a fentebb taglalt problémán túl tulajdonképpen korrektül kitalált és kivitelezett az előadás. Izgalmas a tér: apró fekete kavicsstengerrel feltöltött, három oldalról nézhető négyzet, amelybe a színészek mindegyre beletemetődnek (ez az első kép is, amikor bejövünk: emberfoszlányok félig-meddig elsüllyedve), a kavics ráragad az arcukra, hátukra, megmunkálja őket, ahogy munka a benne való járás is. Piros szalagokkal és anyaggal jelenítődik meg a halál: letisztult stilizáció, ami egyszerre könnyed és megrendítő. (Kivétel: a női partizánok piros rúzsa, ami nem csak unalmas sztereotípiá, de felesleges is.) Jó a koreográfia és a színészi játék, jó az, ahogyan kilépnek a szerepeikből a jelenetvégeken. Ha nem volna az egynemű történelem-feldolgozás, akkor talán a jeleneteket oly sokszor átható pátosz is kimaradt volna. Így viszont meg kell elégednem az előadás legerősebb jelenetével, amikor a szerb partizán és a magyar prostituált pucéran fetreng az improvizált ágyban, és miközben egymást szeretgetik, mindegyre belefutnak abba a politikai ellentétbe, amely őket egymástól elválasztja. Ez személyes történet, megrendítően egyszerű és mégis mély. Több ilyen.

A múltat kinőni

Szeretik a banánt, elvtársak? – Marosvásárhelyi Yorick Stúdió

Kissé furán mosolygó fiatalember kopottas, óvodátú zakóban-nadrágban, fehér ingben, szakadt nejlonszatyrot szorongatva. Robert (Sebestyén Ába) – de hát mesélni mindig is nagyon szeretett! – néhány kurta, türelmetlen felszólításra elbeszéli az egész életét. A sterilen fehér szobabelső orvosi vizsgálot idéz, a kis asztalka az építőköcckekkel és az összerakós játékkal segít tájékozódni: a pszichiátrián járhatunk – de hogy pontosabban hol és miért, az Székely Csaba monodráámának csak a vége felé fog kiderülni. Ahogyan a darab címében idézett kérdés is az elbeszélés előrehaladtával hangzik majd el (bár a banán mint a mennyei finomság motívuma a felidézett történetek egész sorát kíséri végig).

„Szeretik a banánt, elvtársak?” – kérdezi Robert az egybegyűltektől, nem másol, mint az apja temetésén. Zavarodottságát bőven magyarázhatná aktuális lelkiállapota is vagy akár a helyzet váratlansága, amikor hirtelen felszólítják, mondjon ő is pár szót az elhunyról. A gondolatok, a *miért*-ek és a *miért nem*-ek azonban már jó ideje összekuszálódtak a fejében – ha egyáltalán valaha is rendben voltak.

Hízen az egyébként is gyengécske szellemi képességű fiatal abban nőtt fel, hogy kérdések nincsenek, és csodálkozni sem szabad semmin. A létező világok legjobbika (Ceaușescu Romániája)

úgy van felépítve, hogy míg apja szakmában deportáltat boldog-boldogtalant, ő az iskolában – hogy, hogy nem – arra is tizest kap, ha Kuba helyett taláalomra Ausztráliára bök a térképen. És a Nagy Ember még banánt is bármikor tud szerezni, márpedig azt eddig az egész iskolából senki nem látott rajta kívül. (Nyilván nem véletlen, hogy a banán, pontosabban annak hiánya mint a létező szocializmus jelképtörédeke egy másik „rendszer váltós” monodráámában is feltűnt ebben az évadban: Dan Lungu szövegében az elmúlt időkre visszarévedő nyugdíjas szakmunkásnő bevallja, hogy ilyen-olyan összeköttetésekkel szinte mindenhez hozzá tudott jutni, banánhoz viszont tényleg nem. De az izét azért ismerte ám, hiszen létezett banán ízű fogkrém!) A gyerekek körében igencsak népszerűtlen Robertnek a gyümölcs nevének említésével sikerül érdeklődést keltenie maga körül. Talán még szeretet is vásárolható ezen a módon, merthogy életében először plátói szerelme is felfigyelt rá.

Most pedig, a rendszerváltást követő zűrzavarban, amikor nem talál kapaszkodókat, és már rég nem ért semmit, különösen nagy szüksége lenne valamifajta langyos otthonosságérzetre. Az ő szeretett apukájának temetésén pedig különösen, mivel az ősellenzéki magyar népvézérré avanszált ceaușisza talpnyalót – nem mellesleg aktív pedofil elvtársat – azért nem mindenki hajlandó a romániai magyar kisebbség sokat szenvedett, odaadó hőseként ünnepelni.

Robertból dől a szó, sőt olykor dalra (indulóra) fakad, még bumfordi tánclépésekkel is megpróbálkozik. Különös hangképzése, beszédének prozodiája zavarokat jelez ugyan, de az átélte eseményeket úgyesen fel tudja felidézni. Sebestyén Ába nagy-nagy odaadással állítja elénk ezt az elesett, szeretetért sóvárgó szerencsétlent. Bár hihetetlen naivitását, helyzetértékelési képtelenségét megmosolyogtatónak mutatja, játékaival eléri, hogy az előadás során soha ne magát Robertet ne vesszük ki; nem is lehet nem komolyan venni, egyúttal nem szeretni ezt a mindig őszinte és makacsul saját legjóhiszeműbb magyarázataiba kapaszkodó örök gyereket. Sebestyén–Robert életmeséje – amelyet gyakran kísér az építőköcckék katonák pakolgotása és egy-egy váratlan arc- vagy szemmozdulat – a főhős gyerek- és ifjúkori alakján túl elénk állítja az érzelmek és gátlások nélküli apát, a súlyosan depresszív, öngyilkosságba menekülő anyát, a közveszélyességig menően debil testvért, a házibesúgót és a banánnal meghódítani kívánt Anát is. Utóbbinak próbál hírek alapján Londonban a nyomára bukkanni (miután egy szerencsés döntéssel otthagytta a bankrabló galerit, amely még otthon szervezte be baleknak), ezért járja a pszichiátriái intézeteket; és hiába marasztalják, nem marad egyikben sem. Végre talán elindult a felnőtte válás útján: döntéseket hoz, és felsejlik a képessége, hogy kérdezzen, ha mégoly tétován is. Keresni kezdi önmagát, a számára új világ új szabályait.

Lehetőségei igen korlátozottak. A múltját nem tudja kinőni. Mindazonáltal nagyon szurkolunk neki.

Sem élni, sem halni

Ilja próféta – Vajdasági Tanyaszínház

A próféta háremet tart, az ördögnek nézett zsidó árus motorja ténylegesen lerobban, a nő többszörös megalázása a teherautó takarásában zajlik. Az ivászat, tivornya és sötétben tapogatózás az életet nyújtó aratás helyett minduntalan elbizonytalanítanak, hogy meddig lehet újrapróbálni, újrajátszani a Bibliából jól ismert szenvedéstörténetet.

A kiindulópont egyértelmű és kétségbevonhatatlan "sem élni, sem halni" nem lehet már ebben a világban, de még mindig ott van, és vészhelyzetekben lelkesen elő lehet kaparni a kilomosodott szentírás mindenféleképpen értelmezhető üzenetét. Ebben a (tév)hitben indul útnak az aratást a végletekig felfüggesztő, szedett-vedett és a nélkülözésben kiábrándult társaság, hogy a mintát pontosan követve felfeszítse a betegeket gyógyító, messianisztikus Ilja prófétát. Egy látszólag véget nem érő utazáson keresztül a szereplők ugyanazokat a szálkás léceket tapossák, melyek egyszerre rendeződnek egy cirkuszi mutatvány porondját és világokat közrefogó keresztté. Tulajdonképpen ennek a keresztnek a súlyát érezzük, mert nem dob le magáról semmi agressziót, semmi obszcenitást, iróniát vagy gúnyt. Az a kereszt, amelyet a felszínen, a szereplők bizonytalan és erőtlen karjaik között lóbnak, csak a históriát fémjelzi.

Az előadás rendkívül érzékenyen kezeli és formálja a bibliai történetekből kölcsönzött karaktereket. Erősen stilizált világot kelt életre Nagypál Gábor, az előadás rendezője: hiteles, viszont nagyrészt nem fejlődő és néhány határozott vonással ellátott szereplővel találkozunk. A tömeg egyéneké morzsolódik abban a pillanatban, amikor a sorsolással kiderül, hogy ki melyik szereplőt fogja alakítani a keresztre feszítés jelenetében. Hirtelen előkerül a szögesdrótból font korona, a szögek, a kasza, és minden, ami egy szerencsétlen kivégzéshez kell. A szereplők a tárgyaik megtalálásával egyre inkább kitartanak

Ilja próféta

legszembeütőbb jellemvonásaik mellett. Ilját (Nésity Máté) és Olgát (Nagyabonyi Emese) valamilyen ködbe burkolt fenségesség lengi körül, mely kiemeli őket a köznép soraiból és egyfajta cipelt kiváltságot biztosít. Egymáshoz való viszonyulásuk sejtelmes, azonban érzékelhető a vonzalom e között a giccses cirkuszi milióbe burkolózó, cselédányok által körülrajongott karakán férfi és a szabadság vállalása miatt meghurcoltatott, és kismizmizett nő között. Mindketten hatalmasat váltanak a zárás előtt, de nem a befogadói elvárásoknak eleget téve, hanem a kilátástalanságból való kiszabadulás összes lehetőségét elzárva kanyarítanak vissza a reménytelenségbe.

Nincsenek tisztán elkülöníthető rossz vagy jó karakterek, elítélendő bűnöket vagy a keresztény vallási értékeket képviselő szereplők annak ellenére, hogy leegyszerűsítettek, mégsem egyoldalúak. A moralitásjátékokból rendszerint kitűnik egyetlen hős figura, aki rátermettségének köszönhetően képes megváltani az egész emberiséget. Ebben az elrajzolt moralitásjátékban viszont ez is árnyaltabban jelenik meg, ugyanis nehéz lenne eldönteni, hogy ki az, akire főszereplőként tekintünk. A sztereotipizált karakterek ugyanolyan jelentőségteljesek, mint Ilja vagy Olga. Az előadás érzékenyen kezeli a férfi-nő viszonyokat és a hektikusan hadonászó, ripacs és harsány férfiak közé négy olyan kerek női típust (láza-dozó, átgalkuvó, tömegbe-olvadó, bárgyú) emel be, akik által megkísérli a fokozottan nevésgézen ábrázolt világot kissé komorabbá, fájdalmasabbá tenni.

A szimultán színpadot is körüljártsszák a színészek, minden adott a nevetés kirobbanásához. A tágas, szabad és alá helyezett térben felszabadultan és határozottan mozognak a színészek, még a rivaldafényből kiközszáló komédiások sem lépnek ki a karakterből, hanem továbbnyúlik a játék és a derű a sötétségbe, és a nehezen kivethető árnyak gesztusai nagyon könnyen összetéveszthetőek a különböző civil megnyilvánulásokkal. A tágas térbe (díszlet: Boros Viktória) beszívárog a ma közönségének minden rétegét megszólító Tadeusz Slobodzianek-darab, a fénylanc körül röpködő éjjeli lepkék és szünyogok – szépen egybemosódnak a határok.

A marosvásárhelyi végzős bábszínészek beszélnek kedvenc főiskolás szerepeikről

Albert Zsuzsa – Kedvenc szerepem Molnár *Liliom*ában a Mari volt. Imádtam, hogy valami olyan kis falusi, buta, naiv fruskát kell hoznom, aki valójában vagyok is, és aki az előadás folyamán szépen lassan kinövi magát, kiokosodik és egy jól megtervezett szabályrendszer szerint praktikusán rendezi be az életét, szépen irányítgatva a magához kapcsolt pasit. Nehéz volt megtalálni ennek a „második” Marinak az igazságát, mivel a valóságban épp a lehető legmesszebb akartam kerülni ettől a folyamattól.

Kádár Noémi – Leginkább Molnár Ferenc Juliája szerettem lenni, a *Liliom*ból. Juli karakterében leginkább a gyermek-nőt szeretem. Ismerem ezt az érzést. Pici korom óta mindig ilyennek láttam magam. Most is, noha már kezd kikopni, érzem. Imádtam, hogy Juli által lehettem olyan bájos, amilyen az életben talán már nem is vagyok. A *Liliom* egy tökéletesen megírt darab, csak játszani kell. Olvasópróba után milióban érzi már magát a színész, nagyon gyorsan elkezd meg szeretni a történetet, aztán vágyani arra, hogy játszhassa, életre kelthesse a karaktereket. Hogy közös ügy legyen. Igazán ezt tartom fontosnak a színházban is.

Mihály Csongor – A három év alatt a legjobban a szívemhez nőtt szerep a Ficsur Molnár Ferenc *Liliom*jából. Igaz, nem bábéledés volt, de ezt szerettem a legjobban. Ficsur karaktere kicsit lökött, kiszámíthatatlan, simulékony, ravasz, pökhendi és éles látású. Sokan ölni tudnának ezért a szerepért.

Nagy Dóra – Sok jó, izgalmas szerepben próbálhattam ki magam ez alatt a három év alatt. De arról szeretnék inkább beszélni, hogy milyen szerencsésnek érzem magam, hogy bábszakra jártam. Régtóta vágyom arra, hogy színész lehessék, mielőtt idejöttem volna eszembe se jutott, hogy bábbal foglalkozzak. De ez egy új világot nyitott meg előttem, újra rájöttem, hogy miért is éri meg színházat csinálni. Csodát lehet teremteni.

Szilasi Eszter Júlia – A Marosvásárhelyen eltöltött három év alatt sok élmény ért: nem csak színházi, színészi szempontból, hanem egyáltalán a Budapestről való elköltözés, egy kisebb város légkörébe való beleszokás, az önálló élet megkezdése szempontjából is. Színészi, illetve bábszínészi szempontból az első nagy lépést az jelentette, hogy egyetlen kereteken belül kezdetben tanulni a szakmáról. A legfontosabb szerepek számomra Caryl Churchill: *Az iglic* c. darabjában Josie szerepe, Molnár Ferenc: *Liliom*jában Muskátné alakja volt. Persze ezek csak a jéghegy csúcsai, például volt szerencsém Lady Anna és Erzsébet karaktereit is kicsit közelebbről megismernem, Burák Ádám *III. Richárd* rendezésében.

Szilvai Balázs – Az elmúlt három évben szerencsém volt több bábtechnikába belekóstolni, több rendezővel dolgozni, de emellett a színészmesterség képzésben is részt vettünk. Nagyon szerettem a második év végi vizsgánkat, ahol Caryl Churchill-tól *Az iglic*-et mutattuk be, és főleg ármáztunk, de ugyanúgy élveztem a mostani báb-mesterség vizsgánkat, az *Avenue Q*-t is, ahol meg muppet jellegű bábokkal dolgoztunk.

Darvai Nagy Adrienne: Szereptudásra vagy rögtönzésre

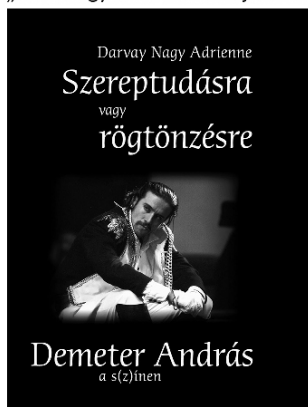
- Demeter András a s(z)ínen

Europrint Könykiadó, 2013

DEMETER ANDRÁS magyar színész húsz éve még csak 24 éves volt, amikor, Romániában pályázat útján először, a Temesvári Csiky Gergely Színház igazgatója lett. A mindenkori egyetemes színház történet legfiatalabb állami színdirektorának és a nemzetközi hírűvé vált Csepűrágó Fesztivál megalapítójának temesvári pályafutását ezen kívül is számos érdekesség jellemzi. Például három nyelven játszott Shakespeare-főszerepeket. Többek között, 10 évvel ezelőtt Claudiust a mára legendássá vált Hamlet előadásban.

„Azóta is gyakran eszembe jut az a kép, ahogy a teátrumot tíz éve irányító Demeter András Claudius jelmezében, elgondolkodva ül a sínen a fél évszázados temesvári magyar színház jubileumi díszelőadásában, miközben körülötte betódulnak a darabbeli színjátszók, azaz a magyar társulat tagjai és a különböző nemzetiségű vendégfellépők. Ez a dráma szerint a kémlelő, vagyis az úgynevezett Kolostor jelenet után következik, amikor a Király rájön arra, hogy az ellenséget, Hamletet bizony nem a szerelem bántja. Polonius már kiment, a trupp pedig az Egérfogóra készülődik. A valóságos dramaturgiai történések túlmenően is szinte emblematisus erejű lett ez a pillanat, ahogy a még mindig rendkívül fiatal művész-direktort körülöleli mindaz, amit lényegében a saját kitarásának köszönhet, és amivel sínre tette a megszűnésre ítélt temesvári magyar teátrumot.

Ez a Hamlet-könyv (A kor foglaltjai, továbbá a Ki vagy? című köteteket követő harmadikként) a színház történet legfiatalabb állami színház igazgatója, az akkor 24 éves színész direktori kinevezésének 20. évfordulóján, illetve a hajdani 'Vendégségben Budapesten - Határon túli magyar színházi estek' keretében Demeter Andrással és az egykori Égtájak Irodával közösen szervezett Hamlet a Nyugatiban 10. évfordulóján jelent meg, éppen 220 évvel az első magyar nyelvű Hamlet színpadi ősbemutatója után." (A szerző)

Mai program:

**11.00 SZAKMAI
BESZÉLGETÉS**
Művészetek Háza,
Pódiumterem

**16.00 A HALÁL
NEM BICKLI**
(HOGY ELLOPIÁK TŐLED) (ve)
Rendező: Tanja Miletić
Oručević m.v.
Szabadkai Népszínház
Magyar Társulata
Rákóczi-Stúdió

18.00 A REVIZOR (ve)
Rendező: Parászka Miklós
Csíkszeredai Csíki Játékszín
Művészetek Háza,
Színházterem

21.30 PORTUGÁL (ve)
Rendező: Dudás Péter
Kassai Thália Színház
Várszínpad

kisvárdai lapok

A Magyar Színházak XXVI.
Kisvárdai Fesztiváljának
napilapja

Szerkesztők:

Sebestyén Rita,

Varga Anikó

Munkatársak:

Adorjáni Panna, Bíró

Árpád, Czomba

Magdolna, Kovács Bea,

Köllő Kata, László Beata

Lídia

Fotó: Szkárossy Zsuzsa

Nyomdai előkészítés:

Fnor ReklámGrafika Kft.

Nyomdai kivitelezés:

ImiPrint Nyomda

Felelős kiadó: **Nyakó Béla**

ISSN 1587-8325

www.kisvarda.szinzhaz.hu

A Magyar Színházak
XXVI. Kisvárdai
Fesztiváljának támogatói:

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

KISVÁRDA VÁROS
ÖNKORMÁNYZATA

nka

Nemzeti Kulturális Alap

NÉZŐTÉR**Szeretik a banánt, elvtársak?**

Meghatott a főszereplő gyermeki tisztasága, hite, jó szándéka. Ezeket a borzalmakat valóban csak így lehetett elviselni.

Két éve a Tér című monodrámával kezdődött a fesztivál. Akkor is lenyűgözött Sebestyén Ába, és most sem történt másképp. Úgy tűnik, hogy nagyon illik hozzá ez a műfaj.

Vörös

Nagyon jó, hogy elidegenítő effektusok is voltak a darabban, mert így elviselhetővé vált a mondanivaló. Nekem kellett, hogy az segítse fel a halottat a jelenet végén, aki előtte megölte.

Razglednicák – ez jutott először eszembe. Iszonytató lapok egy történelmi képeskönyvből.

Szirtes Ági kerekítésében ez a rémálom is elviselhetőbb volt, de örülök, hogy felébredtünk belőle.

Ilja próféta

Kellett nekem ez az előadás a nap végére. A fiatalok kedves, tiszta, őszinte, friss, erőteljes, humoros, dinamikus játéka feloldotta bennem mindazt a sok nyomasztó érzést, amit az előző két előadás hagyott bennem.

Ez nem volt más számomra, mint egy színházi Miró. Leegyszerűsített, már-már primitív eszközökkel megjelenített világ.

Nagypál Gábor, Banka Lívia

Csepán Lilla, Czomba Magdolna, Kovács Dezső, Stuber Andrea

Szirtes Ági, Fekete Ernő, Kovács Lehel, Pálfi Ervin, Szilágyi Nándor